

חולירע בריבוע (4)

המשך הניתוח של חוק התועבה המתעמך באיצטלה של „חוק הגנת הפרטיות“

דרכו הפוליטית המפותלת ניצל עיתונים ועיתונאים לטובת עצמו. יותר מכל עסקן אחר בארץ.

אך תמיר אינו פועל כחלד הריק. צריך להיות ברור כי ממשלתו כגוף היא האחראית למזימה זו, וכי רוחו של מנחם בגין עצמו מרחפת עליה.

תמיר, היושב על ענף פוליטי כמעט כרות, המייצג פחות מאהו אחד של הציבור, לא היה יכול ולא היה מעז להעלות תועבה זו על סדר-היום. לולא היה בטוח שהוא נהנה מגיבוי מלא של שונאו, מנחם בגין, כדרכו, מצא בגין מישו אשר יעשה למענו את העבודה השחורה — תרתי משמע — בעוד הוא עצמו נשאר נקי מכל רבב.

יש לאמר זאת בפה מלא: חולירע 1 נחקקה בימי הממשלה הכושלת, העלובה והאומללה של לוי אשכול. חולירע 2 מובאת לכנסת בימי הממשלה הכושלת, העלובה והאומללה של מנחם בגין.

הנסיון לשבור את הראי העיתונאי נודד תמיד כאשר ממשלה מאבדת את עשתונותיה, וחוששת מפני כל ביקורת.

זהו חוק טוטאליטרי, המתעטף באיצטלה ליברלית. הוא מעיד על המגמה המרכזית

נוסחת איזווסטיה

של ממשלה זו, המתגלה יותר ויותר, ככל שהממשלה קרובה יותר להתמוטטות. כמו רקדנית בלה, שצעפיה נושרים בזה אחר זה, כך מגלה עתה ממשלה זו את דמותה האמיתית, בנפול המחלצות הקרועות.

זוהי ממשלה שונאת-עיתונות, מפני שהעיתונות מגדה את פרצופה. זהו שרמישפטים שונאת-עיתונות, מפני שהוא איבד את הכישרון לנצל את העיתונות למטרותיו הפרטיות.

זוהי ממשלה מסוכנת.

„לעזאזל, לפרסם!“

א אין זה מיקרה שממשלה זו מזדרת לחוקק את חוק הגנת הפרטיות, הפוגע פגיעה מכרעת בחופש-העיתונות וביכולתה למלא את תפקידה, לפני שהיא באה לחוקק חוק-עיתונות, המגדיר את תפקידה וזכויותיה של העיתונות במישטר דמוקרטי.

המצב הקיים בישראל הוא כי מעמד העיתונות אינו מוגדר אף בחוק אחד. במדינת ישראל, חופש-העיתונות תלוי על בלימה, מלבד חוק קולוניאלי דראקוני, ששרד מימי הדקטטורה של הנציב העליון, אין חוק המסדיר את מעמד העיתונות. כל מה שיש ללול בכמה פסקי-דין של בית-המשפט — וכפי שניזכר בהמשך הדברים, חלה גם כאן תפנית הרת-אסון.

האם מכירת עיתון דומה למכירת נגיפיות עם הרדל? האם העיתונאי הוא סקרן חולני, המוכר רכילויות לציבור של סקרנים חולניים? האם יש לעיתונאי תפקיד ציבורי כלשהו? למי זה טוב? למה זה טוב?

השאלות הכרוכות בזכותו של „האדם הקטן“ לפרטיות הן שאלות נכבדות מאוד. אולם השאלות הכרוכות בזכותה ובהגנתה של העיתונות כחברה הדמוקרטית חשובות לאין שיעור יותר. אנפה להסביר זאת.

יש שתי גישות יסודיות ועקרוניות לגבי תפקיד העיתונות בחברה. האחת היא טוטאליטרית, ורגילים לזהות אותה עם מיוזר-אירופה. השנייה היא דמוקרטית, ורגילים לזהות אותה עם הארצות האנגלו-סקסיות.

האחת אומרת: העיתונות היא מכשיר של השליטון. או, בלשון עדינה יותר: תפקיד העיתון הוא „לחנך“, „להקנות ערכים“, „לפעול לטובת הכלל“. מובן שהשליטון הוא הקובע אילו ערכים יש להקנות ומה טוב לכלל.

ההנחיה המובצעת היא: לפרסם שום דבר אלא אם כן הוכח שזה „מועיל“.

הדוגמה הקלאסית לעיתונות זו היא העיתונות הסובייטית. פראבדה ואיזווסטיה מתנהלים מאז היווסדם לפי הכללים הקבועים בהצעת חוק-הגנת-הפרטיות. שר-המישפטים הסובייטי בוודאי לא ימצא דופי במלאכת-החקיקה של השר שמואל תמיר.

הגישת השנייה אומרת: העיתונות היא מכשיר של החברה הדמוקרטית. היא קיימת כדי לאפשר לאזרח לחשוב בעצמו, להחליט בעצמו, לבחור בניצגיו ולפקח עליהם. לשם כך עליה לספק לאזרח את מירב המידע בכל השטחים, ללא הגבלה ומעצור מצד השליטון. הקיצוניים ביותר, כגון פירסום פורנוגרפיה נטעבת, הסתה וחדירה לתחום-הפרט של אנשים ידועים, שאין להם שום תפקיד ציבורי. גם על כך עוד נדבר.

בין שתי הגישות האלה אין שום פשרה, כשם שאין פשרה בין איזווסטיה ובין ווישנשון פוסט, בין קולחין ובין קיבוץ ישראל. יש להחליט.

השר תמיר החליט. נראה שגם מנחם בגין החליט. הם מעריפים את „איזווסטיה“, אין זו הפעם הראשונה שבה מתגלה הכי רווקה האויבים

שר-המישפטים תמיר קארייריט דורס את העיתונים שהעלו אותו

שני דימויים של העיתונות שוכנים בנפש הציבורית זה בצד זה. שני דימויים הסותרים זה את זה לחלוטין, והמולידים מסקנות הפוכות.

הדימוי האחד הוא של העיתונאי הרוחב, החושף פשעים ועוולות, המתמודד עם גדולי השילטון, המחרף את נפשו ממש במאבק נגד האיתנים.

זהו הדימוי של פרשת-ווינגייט, של שני העיתונאים הצעירים אשר יצאו לסקר את מעצרים של כמה קובאים שפרצו למישרד מיפלגתי, ושניהלו מאבק מר ועקשני עד שהפילו את נשיא ארצות-הברית.

זהו דימוי קוסם, והוא דוחף מדי שנה עשרות צעירים בעלי מוטיבציה אידיאליסטית אל שורות העיתונות.

הדימוי השני הוא של העיתונאי התוקפני החטטן, הסריהרחמנות, הדורס את האדם הקטן, החורר לחדריה-המיטות שלו, המוכן לאמלל אנשים חפים-מפשע כסיטונות כדי למכור עיתונים ולעשות קאריירה.

זהו הדימוי של הכבוד האבוד של קתרינה בלום, ספרה-התעמולה הארסי של היינריך בל, שנועד כולו (ובגלוי) להריסת עיתון מסויים אחד, מייחד-בימיו: ביזד, עיתון-הענק הימניקיצוני של יד-ישראל המושבע, אכסל שפרינגר.

חוק תמיר-בגין

שני הדימויים — האידיאליזציה הקיצונית והדמוניזציה הקיצונית — עולים חליפות. האמת היא, כמובן, פחות חריצנית — לא כל העיתונאים הם אנשים ללא-חול ואלא-דופי, ולא כל העיתונאים הם נבלים.

אבל כאשר שילטון מתנשא או מושחת, מנוון או כושל חושש מפני הפירסום העיתונאי, הוא מנצל בדרך כלל את הדימוי השני כדי לחסל את העיתונות המתאימה לדימוי הראשון. הוא מצייר לנגד עיניו של ציבור נפחד את הקאריקטורה של עיתונות מופלצת, זדונית ומריר, שעת, כדי לחסל את יכולתה של העיתונות לחשוף, לגלות ולהתריע.

כך עשתה ממשלת-אשכול, באמצעות שר-המישפטים דוב יוסף, כאשר ניסתה לחוקק את הנוסח המקורי של חוק-לשון-הרע, שקראנו לו, על פי ראשיית-יבותיה, חולירע 2.

כך עושה ממשלת-בגין, באמצעות שר-המישפטים שמואל תמיר, כאשר היא מנסה עתה לחוקק את חוק-הגנת-הפרטיות, שאינו אלא חולירע 2.

חלקו של תמיר במזימה זו משך תשומת-לב יתרה, בגלל הציניות התהומית, הסרת המעצורים והגבולות, הטמונה בו. איש אינו יכול לשכוח כי כל הקאריירה המזורה של תמיר התבססה על מישפטי-דיבה גדולים, שבהם הגן על חופש-הביטוי, וכי בכל קיטעי